

ŠOS-2020-PR-41

Janez Cigler Kralj
Minister
Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti
Štukljeva cesta 44
1000 Ljubljana
gp.mddsz@gov.si

Ljubljana, 6. april 2020

ZADEVA: Sporočila in predlogi študentov glede predloga ukrepov za omilitev posledic epidemije COVID-19

Spoštovani,

Študentska organizacija Slovenije (ŠOS) je Vam, kot ministru, pristojnemu za delo, družino in socialne zadeve, ter Vladi Republike Slovenije (Vlada RS), 25. marca 2020 z dopisom št. ŠOS-2020-PR-37 posredovala predloge ukrepov za omilitev posledic COVID-19 populaciji mladih, še posebej mladih, ki so vključeni v izobraževanje na sekundarni in terciarni ravni.

Glede na to, da predlaganih ukrepov v sprejeti Zakon o interventnih ukrepih za zaježitev epidemije COVID-19 in omilitev njenih posledic za državljane in gospodarstvo (ZIUZEOP) Vlada RS ni sprejela, poslanci Državnega zbora pa ne dodali, Vam ponovno pošiljamo dopolnjen nabor predlogov za omilitev posledic epidemije COVID-19. Nabor ukrepov je dopolnjen na podlagi vprašanj in sporočil študentov, ki so se v preteklih tednih množično obračali na ŠOS s svojimi osebnimi zgodbami in predlogi dopolnitev omenjenega zakona.

Ob tem Vas, kot vodjo skupine za pripravo ukrepov s področja socialnih zadev, pozivamo k srečanju, na katerem bi Vam lahko natančneje predstavili naše predloge in uskladili ukrepe, ki jih bo Vlada RS predlagala z naslednjim zakonodajnim paketom.

Lepo pozdravljeni,

Študentska organizacija Slovenije
Klemen Peran, I.r.
predsednik

Poslano v vednost:

- Vlada Republike Slovenije (gp.gs@gov.si)
- medijem.

1. Izhodišča predlogov

Študentska organizacija Slovenije (ŠOS) ves čas svojega obstoja zagovarja institut študentskega dela kot socialnega korektiva. Kot že ničkolikokrat opozarjamo, da študentsko delo dijakom in študentom zagotavlja skoraj trikratnik sredstev, ki jih država namenja preko štipendij. Izpad študentskega dela s tega vidika tako predstavlja večje tveganje za socialno izključenost mladih, kot izpad štipendijske politike(!).

V letu 2018 je cca. 100.000 dijakov in študentov opravljalo študentsko delo, njihov povprečni mesečni neto prihodek pa je znašal 185 eurov. Številka ni visoka, a je še vedno višja, kot znaša povprečna višina državne štipendije. Ta znaša 125 eurov, prejema pa jo le okoli petina (15.000)

študentov. Po podatkih mednarodno primerljive raziskave Evrostudent kar 44 % vseh razpoložljivih sredstev študentov predstavljajo prihodki od dela, le 9 % pa štipendije.

Glede na to, da Vlada RS ni predlagala kakršnihkoli ukrepov, ki bi zmanjšali življenjske stroške študentov (plačilo stanarin v študentskih domovih in pri zasebnih najemodajalcih; plačilo šolnin ter drugih s študijem povezanih stroškov, itd.), je nujno potrebno zagotoviti nadomestilo za izpad dohodkov dijakov in študentov, tudi če ti prihodki v povprečju niso visoki.

Po podatkih Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje (ZPIZ) je v letu 2019 skoraj 20.000 dijakov in študentov preko študentskega dela zaslužilo vsaj 50 % neto minimalne plače za leto 2019 (dobrih 330 eurov mesečno). Ocenjujemo, da teh 20.000 dijakov in študentov izobraževanja oz. študija s tolikšnim izpadom dohodkov izobraževanja ne bo moglo nadaljevati in zaključiti.

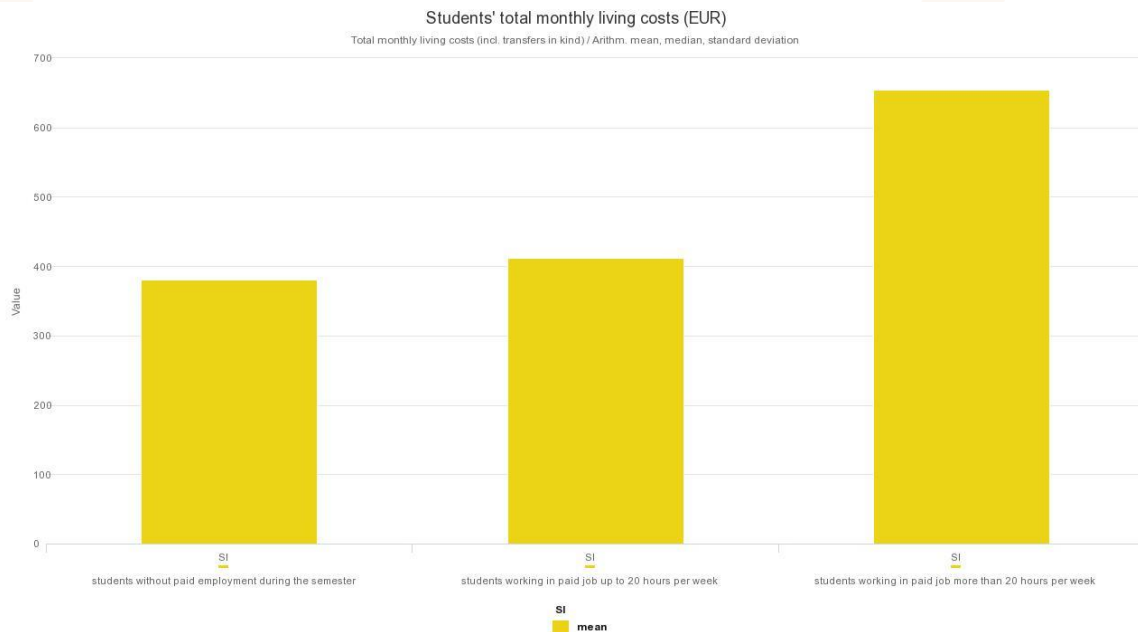
Na drugi so stroški študija in bivanja za določene skupine študentov izjemno visoke. Povprečni stroški za bivanje študentov, ki ne živijo s starši, po raziskavi Evrostudent VI, znašajo 165 eurov, študentov, ki bivajo s partnerjem, 210 eurov, študentov, ki bivajo sami pa kar 220 eurov mesečno. To pomeni, da enkratni izredni dodatek za študente ne pokriva niti ene mesečne najemnine teh študentov, kljub temu, da v študijskih središčih v največji meri niti ne bivajo.

2. Predlogi ukrepov

1. Mesečno nadomestilo upravičencem do opravljanja začasnega in občasnega dela dijakov in študentov (študentskega dela), ki so v preteklih 12 mesecih opravljali študentsko delo

Dijaki, študenti in udeleženci izobraževanja odraslih, ki v največji meri opravljajo študentsko delo, so tisti mladi v izobraževanju, ki imajo s študijem in bivanjem tudi najvišje stroške. Prav ti mladi pa so zaradi gospodarske krize, ki sledi ukrepom za zajezitev širjenja bolezni COVID-19, pod največjim pritiskom, saj je po podatkih posrednikov ponudba študentskega dela upadla za 70-90 odstotkov.

Iz spodnjega grafa je razvidno, da življenjski stroški študentov, ki delajo več kot 20 ur tedensko, znašajo cca. 650 eurov mesečno. To so opazno višji stroški od skupin študentov ki ne delajo, oziroma delajo manj kot 20 ur tedensko.

Zato predlagamo ukrep, po katerem bi bili vsi posamezniki, ki so v preteklih 12 mesecih opravljali študentsko delo, upravičeni do mesečnega nadomestila zaradi izpada dohodka iz študentskega dela v višini 80 % povprečnega mesečnega neto zaslužka iz zadnjih 12 mesecev. Predlagamo, da se izplačilo izvede neposredno iz državnega proračuna preko enakega mehanizma, kot to velja za izplačilo enkratnega izrednega dodatka za študente.

2. Razširitev izrednega dodatka (iz 4. odstavka 58. člena ZIUZEOP) na vse študente, ki so upravičeni do socialnih pravic, ki izhajajo iz statusa študenta ter njegovo mesečno izplačilo

Med najbolj ogroženimi skupinami študentov so, zaradi višjih stroškov študija in bivanja, tudi izredni študenti, katerih primarni status je status študenta in tuji študenti. Obe skupini študentov sta trenutno iz neznanih razlogov izključeni iz prejemanja dodatka za študente po 58. členu ZIUZEOP. Ti študenti so z rednimi študenti izenačeni glede pravic in obveznosti, ob tem pa velja, da so (predvsem izredni, pogosto pa tudi tuji študenti) za študij dolžni plačevati šolnino.

Zato predlagamo, da se med upravičence za prejemanje dodatka vključi tudi izredne in tuje študente, ne pa tudi študente, ki so v delovnem razmerju, opravljajo samostojno registrirano dejavnost ali so vpisani v evidenco brezposelnih oseb. Tem posameznikom so že namenjeni drugi ukrepi v sprejetem ZIUZEOP.

Prav tako predlagamo, da se izredni dodatek izplačuje za vse mesece, za katere bo veljala razglasitev epidemije COVID-19.

3. Izenačitev pravic dijakov in študentov, ki opravljajo študentsko delo, z zaposlenimi z vidika kriznega dodatka za izpostavljenost, še posebej v zdravstvu

ZIUZEOP v 71. členu določa, da so zaposleni v javnem sektorju, ki so pri svojem delu nadpovprečno izpostavljeni tveganju za svoje zdravje oziroma prekomerno obremenjeni zaradi obvladovanja epidemije, upravičeni do dodatka za nevarnost in posebne obremenitve v času epidemije v višini do 100 % urne postavke osnovne plače.

ZIUZEOP v 33. členu prav tako omogoča delodajalcem v zasebnem sektorju, da za delavce, ki v času razglašene epidemije opravljajo delo, lahko uveljavljajo oprostitev plačila prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, tem delavcem pa izplača neobdavčen dodatek za delo v višini 200 eurov.

Pri tem pa opozarjamo, da so se na ŠOS obrnili tako študenti, ki trenutno delajo v zdravstvu in pomagajo pri obvladovanju epidemije, kot študenti, ki delajo v zasebnem sektorju in so še posebej izpostavljeni nevarnosti okužbe s COVID-19, npr. v trgovinah. Ker sta navedena ukrepa namenjena samo delavcem, zaposlenim po pogodbi o zaposlitvi, ostro nasprotujemo dejstvu, da njihovi sodelavci študenti niso enako obravnavani. Ti študenti, kljub svoji požrtvovalnosti in izpostavljenosti postajajo drugorazredni delavci, za katere sprejeti ukrepi ne veljajo.

4. Pomoč študentom, ki živijo v najemniških stanovanjih na trgu z zamrznitvijo najemnin za čas trajanja epidemije ali podelitve dodatka za študente, ki z najemno pogodbo izkažejo stroške najema

Kot smo v izhodiščih že navedli, so določene skupine študentov zaradi visokih stroškov in izpadov prihodkov bolj izpostavljeni socialnim tveganjem. Sem spadajo tudi študenti, ki bivajo na trgu pri zasebnikih, še posebej tisti, ki bivajo v nesubvencioniranih sobah. Medtem, ko je Vlada RS poskrbela, da se študentom, ki v študentskih domovih v času epidemije ne bivajo, oprosti plačilo najemnine za čas izselitve, so študenti, ki bivajo pri zasebnikih ostali na suhem. Kljub temu, da so stroški bivanja višji kot v javnih študentskih domovih in kljub temu, da mnogo teh študentov v najetih sobah oz. stanovanjih trenutno ne biva.

5. Izredna dodatna pomoč študentskim družinam

Študentske družine prav tako spadajo med bolj socialno ogrožene skupine študentov, še posebej v primerih, ko sta oba starša študenta. Ker je pogosto vsaj eden od staršev tisti, ki povečane stroške družine pokriva z dohodkom iz študentskega dela, sta starša študenta v trenutni ureditvi do nadaljnjega za več mesecev odvisna od enkratnega prihodka v skupni višini 300 eurov. Zato predlagamo, da se posameznemu študentu staršu nameni izredni mesečni dodatek v višini 300 eurov.

6. Izredna dodatna pomoč študentom s posebnimi potrebami

Tudi študenti invalidi so v obdobju razglašene epidemije COVID-19 v specifični in še posebej težki situaciji. Zaradi oteženega dostopa do asistence in zmanjšanih možnosti koriščenja storitev, ki so jih kot študenti s posebnimi potrebami deležni, predlagamo, da se posameznemu študentu s posebnimi potrebami nameni izredni mesečni dodatek v višini 300 eurov.

7. Ukrepi s področja subvencionirane študentske prehrane

Subvencionirana študentska prehrana je eno od področij, ki je zaradi ukrepov za zajezitev širjenja bolezni COVID-19, zmanjšala stroške državnega proračuna, saj se subvencionirane storitve ne izvajajo. Glede na dejstvo, da je po trenutnih podatkih od uveljavitve ukrepov realizacija unovčenih subvencij približno 1 odstotek, bo država brez predlaganih ukrepov ŠOS privarčevala več kot 1 MIO na mesec. Na ŠOS ocenjujemo, da bi vsi omenjeni ukrepi znašali največ 100.000 € na mesec, kar pomeni, da bo država še vedno na isti proračunski postavki privarčevala slab 1 MIO sredstev.

a. Omogočanje že obstoječim lokalom, ki v sistemu trenutno ne nudijo dostave, da se jim le ta omogoči

Trenutno je v sistemu 37 ponudnikov, ki nudi dostavo. Od tega jih je dejansko v prvem delovnem tednu (16.3. - 20.3. 2020) nudilo le 20.

b. Sprostitev štiriurne blokade (na eno uro) med dvema zaporednima unovčenima subvencijama.

c. Možnost unovčevanja dveh subvencij hkrati

S tem se tudi sledi vsem ciljem ukrepov čim zmanjševanja kontakta med dostavljalcem in kupcem, v tem primeru študentom.

d. Možnost unovčevanja več kot dveh subvencij na dan

Na ŠOS predlagamo, da se lahko unovči 4 subvencije na dan. Predvsem gre za komplementaren ukrep glede na točko 3.

e. Prenašanje subvencij za več kot dva meseca

Realna povprečna mesečna poraba je dobrih 6 subvencij na mesec. Ukrep gre predvsem v smeri, da se omogoči tistim, ki se v veliki meri poslužujejo študentke prehrane, predvsem ranljivejšim skupinam (socialno ogroženi, študenti invalidi (večja poraba dostav), starši študenti) in nenazadnje tujim študentom, ki jim je to še skoraj edina možnost prehranjevanja, čim širša možnost prehrane. Teh skupin koristnikov je bilo v preteklih tednih po naših podatkih tudi največ.

8. Vračilo stroškov ali podaljšanje veljavnosti vozovnice za subvencionirani javni potniški promet (JPP) za dijake in študente, ki so kupili letno vozovnico ali mesečno vozovnico za mesec marec

Iz 94. člena ZIUZEOP izhaja, da državni organi, organi samoupravnih lokalnih skupnosti, nosilci javnih pooblastil in izvajalci javnih služb, ki v času trajanja epidemije ne izvajajo javnih storitev, teh uporabnikom ne zaračunavajo. Po mnenju ŠOS se to nanaša tudi na izvajanje javnega potniškega prometa, ki je trenutno ustavljeno.

Pri tem pa pristojno Ministrstvo za infrastrukturo (MzI) ni predvidelo kompenzacije za tiste dijake in študente, ki so za čas ustavljenega JPP že kupili vozovnico, t.j. mesečno za mesec marec ali letno za celotno šolsko oz. študijsko leto.

Zato predlagamo, da MzI jasno sporoči, na kakšen način bodo ti dijaki in študenti dobili povrnjene stroške za že plačano, a ne izvedeno, storitev.